

Judikát NS 21 Cdo 97/2013

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 07/08/2014
Spisová značka: 21 Cdo 97/2013
ECLI: ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.97.2013.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Pracovní povolení
Přípustnost dovolání
Výpověď z pracovního poměru
Dotčené předpisy: § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.
§ 234 předpisu č. 262/2006Sb.
§ 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř.
Kategorie rozhodnutí: C

21 Cdo 97/2013

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Zdeňka Novotného a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Mojmíra Putny v právní věci žalobkyně Oblastní nemocnice Kladno, a. s., Nemocnice Středočeského kraje se sídlem v Kladně, Vančurova č. 1548, IČO 272 56 537, zastoupené Mgr. Petrou Radzovou, advokátkou se sídlem v Praze 1, Vodičkova č. 28, proti žalovanému MUDr. J. S., zastoupenému Mgr. Adamem Zlámallem, advokátem se sídlem v Praze 1, Opletalova č. 1323/15, o 60.629,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Kladně pod sp. zn. 123 C 59/2011, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 9. října 2012, č. j. 23 Co 403/2012-128, takto:

I. Dovolání žalobkyně se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění:

Žalobkyně se domáhala, aby jí žalovaný zaplatil 60.629,- Kč se 7,75 % úrokem od 21.4.2011 do zaplacení. Žalobu odůvodnila tím, že žalovaný byl u ní zaměstnán na základě pracovní smlouvy ze dne 9.2.2004 jako lékař a že dne 15.10.2010 byla mezi účastníky uzavřena dohoda o prohloubení kvalifikace podle ustanovení § 234 odst. 2 zák. práce. V ní se žalobkyně zavázala umožnit žalovanému prohloubení kvalifikace absolvováním specializačního vzdělávání ukončeného atestační zkouškou ve smyslu zákona č. 95/2004 Sb. v oboru neurologie a žalovaný se zavázal, že při ukončení pracovního poměru před uplynutím doby tří let od ukončení specializačního vzdělávání vykonáním atestační zkoušky uhradí zaměstnavateli poměrnou část nákladů vynaložených na prohloubení kvalifikace, maximálně však 75.000,- Kč. Protože žalovaný ukončil specializační vzdělávání atestační zkouškou dne 30.11.2010 a pracovní poměr ukončil dne 28.2.2011, splnil svůj závazek setrvat v pracovním poměru jen v rozsahu tří měsíců, a proto mu vznikla povinnost zaplatit poměrnou část nákladů vynaložených na prohlubování kvalifikace ve výši 60.629,- Kč.

Okresní soud v Kladně rozsudkem ze dne 29.3.2012 č.j. 123 C 59/2011-103 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému 24.613,- Kč na náhradu nákladů řízení k rukám jeho zástupce. Ve věci samé vycházel z toho, že dohoda o prohloubení kvalifikace podle ustanovení § 234 odst. 2 zák. práce může být uzavřena, jestliže předpokládané náklady dosahují alespoň 75.000,- Kč. V posuzovaném případě však, i kdyby soud vycházel z nejvyšší možné částky předpokládaných nákladů za 27 dnů nepřítomnosti v práci, mzda za dobu této nepřítomnosti by dosahovala částky 43.191,36 Kč, jízdné by činilo 2.000,- Kč a úhrada účastnických poplatků 26.500,- Kč. Celkové náklady tedy činily 71.691,36 Kč a nebyl tedy splněn zákonný předpoklad k uzavření dohody o prohloubení kvalifikace.

K odvolání žalované Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 9.10.2012 č.j. 23 Co 403/2012-128 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalobkyně je povinen zaplatit žalovanému 21.848,- Kč na náhradu nákladů odvolacího řízení „do rukou právního zástupce žalovaného“. Odvolací soud zdůraznil, že kalkulace předpokládaných nákladů musí vycházet z opodstatněného, nikoliv zcela nereálného očekávání. To platí zejména při prohlubování kvalifikace, aby nepřiměřeným nadsazením předpokládaných výdajů nebyla naplněna podmínka dosažení částky 75.000,- Kč podmiňující možnost uzavření kvalifikační dohody. V takovém případě je možné takto uzavřenou dohodu shledat neplatnou pro obcházení zákona podle ustanovení § 18 zák. práce a § 39 obč. zák. Má-li soud posoudit, zda kalkulace nákladů vychází z opodstatněného očekávání, musí porovnat i skutečně vynaloženou částku s částkou předpokládanou. V posuzovaném případě náklady vynaložené na prohloubení kvalifikace žalovaného činily 26.500,- Kč za účastnické poplatky, 29.582,-54 Kč za mzdu za 20 pracovních dnů. I kdyby soud vycházel z nevědomosti žalobkyně, že žalovaný bude v době od 18. do 22.10.2011 čerpat řádnou dovolenou v délce 5 pracovních dnů, činil by předpoklad náhrady mzdy 36.978,- Kč a celkové předpokládané náklady potom částku 63.478,- Kč. Vzhledem k tomu odvolací soud dospěl k závěru, že uzavřená dohoda datovaná dne 15. 10. 2010 je neplatná podle ustanovení § 39 obč. zák. pro obcházení zákona.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Za otázku zásadního právního významu považovala „problematiku výkladu tzv. předpokládaných nákladů podle § 234 odst. 2 zák. práce, neboť rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 1873/2000, se k věcnému vymezení tohoto pojmu nevyjadřuje“. Podle názoru dovolatelky je z hlediska platnosti dohody podstatné, že žalobkyně před jejím uzavřením vycházela z informace o nepřítomnosti žalovaného na pracovišti po dobu 27 dnů, že při hodnocení podmínky uvedené v ustanovení § 234 odst. 2 zák. práce vzala v úvahu celkové mzdové náklady včetně nákladů na sociální a zdravotní pojištění zaměstnance. Vzhledem k tomu, že dohoda byla uzavřena za účelem prohlubování kvalifikace absolvováním specializačního vzdělávání ukončeného atestační zkouškou ve smyslu zákona č. 95/2004 Sb. v oboru neurologie, měly být do úvah o předpokládaných nákladech na prohlubování kvalifikace zahrnuty i náklady, které byly vynaloženy již před uzavřením kvalifikační dohody. Za otázku zásadního právního významu považovala i to, zda předpokládané náklady podle ustanovení § 234 odst. 2 mohou zahrnovat pouze předpokládané náklady od data účinnosti kvalifikační dohody, nebo zda tyto předpokládané náklady zahrnují i náklady zaměstnavatele věcně vymezené daných prohlubováním kvalifikace. Dovochovala, že uzavření kvalifikační dohody při prohlubování kvalifikace je při splnění zákonných podmínek záležitostí smluvní volnosti stran a k tíži zaměstnavatele není možné přičítat, že k uzavření kvalifikační dohody přistoupil až v průběhu vlastního prohlubování kvalifikace. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinných do 31.12.2012 (dále jen „o.s.ř.“), neboť napadený rozsudek byl vydán v době do 31.12.2012 (srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání žalobkyně proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připoustí (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o.s.ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř.], anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.].

Žalobkyně dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o.s.ř. se nepřihlíží (§ 237 odst.3 o.s.ř.).

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst.1 písm. c) o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů významné vyřešení právní otázky, zda předpokládané náklady na prohlubování kvalifikace ve smyslu ustanovení § 234 odst. 2 zák. práce je třeba uvádět v dohodě o prohlubování kvalifikace, a zda lze náklady na prohlubování kvalifikace ve smyslu ustanovení § 234 odst. 2 zák. rozumět rovněž ty náklady, které byly vynaloženy před uzavřením dohody o prohlubování kvalifikace. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, představuje rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší

soud ČR dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k době, kdy byla kvalifikační dohoda ze dne 15.10.2010 uzavřena – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 31.12.2010, tj. předtím, než nabýly účinnosti zákony č. 347/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí a zákon 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – dále též jen „zák. práce“.

Podle ustanovení § 234 odst. 1 zák. práce uzavře-li zaměstnavatel se zaměstnancem v souvislosti se zvyšováním kvalifikace kvalifikační dohodu, je její součástí zejména závazek zaměstnavatele umožnit zaměstnanci zvýšení kvalifikace a závazek zaměstnance setrvat u zaměstnavatele v zaměstnání po sjednanou dobu, nejdéle však po dobu 5 let, nebo uhradit zaměstnavateli náklady spojené se zvýšením kvalifikace, které zaměstnavatel na zvýšení kvalifikace zaměstnance vynaložil, a to i tehdy, když zaměstnanec skončí pracovní poměr před zvýšením kvalifikace. Závazek zaměstnance k setrvání v zaměstnání začíná od zvýšení kvalifikace.

Podle ustanovení § 234 odst. 2 zák. práce kvalifikační dohoda může být uzavřena také při prohlubování kvalifikace (§ 230), jestliže předpokládané náklady dosahují alespoň 75 000 Kč; v takovém případě nelze prohloubení kvalifikace zaměstnanci uložit.

V projednávané věci účastníci uzavřeli kvalifikační dohodu datovanou dne 15.10.2010, ve které se žalobkyně zavázala umožnit žalobci prohloubení kvalifikace absolvováním specializačního vzdělávání ukončeného atestační zkouškou ve smyslu zákona č. 95/2004 Sb. v oboru neurologie, a žalobce se zavázal, že při ukončení pracovního poměru před uplynutím doby tří let z důvodů na jeho straně uhradí podle rozsahu doby trvání pracovního poměru po úspěšně vykonané atestační zkoušce buď celou nebo poměrnou část zaměstnavatelem vynaložených nákladů, maximálně však 75.000,- Kč.

Vzhledem k tomu, že účast na specializačním vzdělávání podle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, se podle ustanovení § 5 odst. 10 uvedeného zákona považuje za prohlubování kvalifikace podle ustanovení § 230 zák. práce, bylo pro posouzení věci významné, zda byly splněny podmínky platnosti kvalifikační dohody uzavřené podle ustanovení § 234 odst. 2 zák. práce.

Smyslem dohody podle ustanovení § 234 zák. práce je stabilizace zaměstnance, jemuž zaměstnavatel umožnil zvýšení nebo prohloubení kvalifikace a který se za to zavázal setrvat u zaměstnavatele po určitou dobu v pracovním poměru. Stabilizace takového zaměstnance v pracovním poměru je v zájmu zaměstnavatele na návratnosti prostředků, které vynaložil v souvislosti se zvyšováním či prohloubením kvalifikace svých zaměstnanců, neboť zaměstnanec, který porušil svůj závazek z dohody uzavřené se zaměstnavatelem podle ustanovení § 234 zák. práce setrvat u zaměstnavatele v pracovním poměru po sjednanou dobu, je povinen uhradit mu náklady spojené se zvýšením nebo prohloubením kvalifikace. Platně uzavřená dohoda ve smyslu ustanovení § 234 zák. práce je právním důvodem, na jehož základě může zaměstnavatel po zaměstnanci požadovat vrácení nákladů spojených se zvýšením (prohloubením) kvalifikace, jimiž jsou kupř. školné a náhrada mzdy za pracovní volno poskytnuté zaměstnanci v souvislosti se zvýšením (prohloubením) jeho kvalifikace. Zatímco dohodu o zvýšení kvalifikace lze uzavřít bez ohledu na výši předpokládaných nákladů vynaložených zaměstnavatelem v souvislosti se zvýšením kvalifikace, dohodu o prohloubení kvalifikace mohou účastníci pracovního poměru platně uzavřít pouze tehdy, jestliže předpokládané náklady činí minimálně 75.000,- Kč.

Kvalifikační dohoda podle ustanovení § 234 odst. 2, kterou si účastníci sjednávají vzájemná práva a povinnosti v souvislosti s prohlubováním kvalifikace zaměstnance, je jako každá dohoda dvoustranným právním úkonem, který nesmí být v rozporu se zákonem (srov. § 18 zák. práce, §39 obč. zák.). Z hlediska jejího obsahu ustanovení § 234 odst. 3 zák. práce stanoví, že kvalifikační dohoda musí obsahovat

- a) druh kvalifikace a způsob jejího zvýšení nebo prohloubení,
- b) dobu, po kterou se zaměstnanec zavazuje setrvat u zaměstnavatele v zaměstnání po ukončení, zvýšení nebo prohloubení kvalifikace,
- c) druhy nákladů a celkovou částku nákladů, kterou bude zaměstnanec povinen uhradit zaměstnavateli, pokud nesplní svůj závazek setrvat v zaměstnání.

Žádné další požadavky na obsah kvalifikační dohody zákon nestanoví, zejména nepředepisuje, aby dohoda o prohloubení kvalifikace obsahovala rozvahu o druhých a výši (částkách) jednotlivých předpokládaných nákladů na prohloubení kvalifikace. Je jistě správné, že úvaha zaměstnavatele o předpokládaných možných nákladech není předem co do druhů v úvahu přicházejících nákladů nijak omezena, jak dovolatelka naznačuje. Protože se ale předmětem následně uzavřené dohody stávají jen ty druhy nákladů, o kterých si to účastníci dojednali, a je posuzován soulad se zákonem v případě předpokladů rozhodných pro uzavření dohody jako takové, a nikoli správnost dřívější kalkulace vztahující se k širšímu okruhu možných druhů nákladů, o kterých potom ani dohoda uzavřena nebyla, mohou mít z hlediska posuzované problematiky význam jen předpokládané částky vztahující se k těm druhům nákladů, které se následně staly předmětem kvalifikační dohody. Nelze přisvědčit ani názoru dovolatelky, která dovozuje, že, vynakládali-li zaměstnavatel náklady na prohlubování kvalifikace zaměstnance již před uzavřením kvalifikační dohody, „je nutné i tyto náklady zahrnout do úvah o předpokládaných nákladech na prohlubování kvalifikace a zohlednit při hodnocení podmínek pro uzavření dané kvalifikační dohody“. Tento názor totiž nepřihlíží náležitě k tomu, že platnost právních úkonů je třeba posuzovat v okamžiku a se zřetelem na okolnosti, kdy byl právní úkon učiněn, takže již dříve vynaložené náklady jako předpokládané uvažovat nelze.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu ve věci samé je z hlediska uplatňovaných dovolacích důvodů věcně správný. Protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1 a § 151 odst. 1 části věty před středníkem o.s.ř., neboť žalobkyně s ohledem na výsledek řízení na náhradu svých nákladů nemá právo a žalovanému, který měl v dovolacím řízení

plný úspěch a který by tak měl právo na náhradu účelně vynaložených nákladů tohoto řízení (srov. § 142 odst. 1 o.s.ř.) v dovolacím řízení žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 8. července 2014

JUDr. Zdeněk Novotný

předseda senátu

www.nsoud.cz

2018 - MPSV, TREXIMA, spol. s r.o.